

תקלו נתיבות נתיב התמימות עולם

מעלתו של יעקב מגיע עד עצם הכסא. ומפני זה היה יעקב יכול למלאך שהיה מתאבק עמו כדכתיב כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל (בראשית לב, כט), וזה אמרם בפרק גיד הנשה (חולין צא, א) בהאבקו עמו (שם, כו) אמר ר' יהושע בן לוי מלמד שהעלו אבק ברגליהם עד כסא הכבוד, נאמר כאן בהאבקו עמו ונאמר להלן וענן אבק רגליו (נחום א, ג).

ופירוש דבר זה כי הכח שמחייב מן אחד נקרא אבק, כי האבק מתחייב ובא מכח האדם כאשר הוא מתאבק, ואמר כי כח אשר היה מתחייב מן יעקב ומן המלאך היה מגיע עד כסא הכבוד לפי ששניהם מגיע כחם עד כסא הכבוד, כי המלאכים טובבים כסא כבודו יתברך ויעקב צורתו חקוקה בכסא הכבוד והיה כח שניהם מגיע עד כסא הכבוד, אמנם יעקב היה יכול למלאך מפני שהוא לפנים שצורת יעקב חקוקה בכסא ואילו המלאך אינו כך.

וזה שאמר כאן כל שאינו מנחש והוא תמים הוא אל ה' יתברך כדכתיב תמים תהיה עם ה' אלהיך והוא בפנים לגמרי, והמלאך מבחוזף עד שהמלאכים אומרים מה פעל אל, כי הוא בפנים והמלאכים בחוזף, שהרי צורת יעקב שהיה תם חקוקה בכסא הכבוד ואין דבר יותר מבפנים מן זה, וכל זה מפני כי לא נחש ביעקב וקסם בישראל רק הם תמימים, ומצד שהם תמימים יש להם מדריגה זאת. ודבר זה תבין מאוד מאוד.

פרק ב

התמימות, בעל המדה הזאת נאמר עליו תומת ישירים תנחם (משלי יא, ג), פירוש שהוא נקרא שהוא הולך בתמים, ומפני שנקרא שהוא הולך בתמים ולכן התמימות עצמו מנהיג אותו אל הטוב ואל התכלית, והפך זה מי שכל הליכתו שלא בתמימות רק בתחבולות והוא דבר זר כמו שהוא כל תחבולה הוא מוליך אותו אל הרע.

ובפרק ר' עקיבא (שכת פח, א) אמר רבי חמא בר חנינא מאי דכתיב כתפוח כעצי היער וגו' (שיר השירים ב, ג) למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע. ההוא מינא דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבא אצבעתא דידיה תותי כרעיה וקא מייץ בהו וקא מבעין אצבעתא דמא, אמר ליה עמא פויזא דקדמיתו פומא לאודני אכתי בפחזותייכו קיימיתו ברישא איבעי לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו, אמר ליה אנן דסגינן בשלמותא כתיב בן תומת ישירים תנחם הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף כוגדים ישדם וגו', ע"כ.

והרי לך כי השיב רבא לאותו מין כי ישראל הליכתם בתמימות מבלי מחשבה חיצונית ואין סומכין על זה, כי הליכת התמים התמימות מנהיג אותו אל הטוב מצד שהליכתו של תם ישרה והיושר נמשך אחר הטוב בעצמו, אבל מי שהליכתו בתחבולה ודבר זה הליכה עקומה ודבר זה מוליך אותו אל הרע. שאל יחשוב אם ילך בתמימות ולא בתחבולה ובערמומית שלא יגיע בהליכתו זאת אל הטוב, דבר זה אינו רק התמימות מנהיג אותו אל תכלית הטוב, וזה שאמר הולך בתום ילך בטח (משלי י, ט), ודוד המלך אמר אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' (תהלים קיט, א), כלומר שזהו מאושר ומקוים כי אשרי הוא מלשון אשרינהו וקיימינהו, כי מאושרים הם אותם שהם תמימי דרך שאין מגיע להם מכשול בהליכתם שהיא תמימה.

ובמדרש (ילקוט תהלים, רמז תתעז) אשרי תמימי דרך (תהלים קיט, א) אמר רוד ואחיה תמים עמו ואשתמרה מעוני (שם יח, כד) וכתיב שמר תם וכו' (שם לו, לו) הולך בתום ילך בטח (משלי י, ט) זה אברהם שנאמר תתהלך לפני והיה תמים (בראשית יח, א) וכן משה אמר תמים תהיה עם ה' אלהיך (דברים יח, ג), למה הצוד תמים פעלו (שם לב, ד)

ותורתו תמימה תורת ה' תמימה (תהלים יט, ז) כתיב מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו (משלי כ, ז), ע"כ.

בארו בזה מה שאמרנו כי מצד התמימות שבו הולך בתורה שהיא תמימה מפני כך אשריו, ולא זה בלבד כי ההולך בתמים מאושר אלא גם בניו אשריו כמו שאמר מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו, ודבר זה מופלג בחכמה מאוד, ותוכל להבין מיעקב כי יעקב איש תם היה לו י"ב שבטים שהם נקראים שבטי תם בכל מקום, ודוקא זכרו שבטי תם שתראה מזה כי תולדות השבטים של יעקב הוא בזכות התמימות שבו, ולפיכך היה מטתו של יעקב בלא פסול רק תמים כולו וכולם היו מתברכים מן ה' יתברך, והכל בשביל שנקרא יעקב תם ולפיכך אשרי בניו אחריו.

בבכורות (מד, ב) אמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב לא יהיה בך עקר ועקרה ובכהמתך (דברים ז, יד) אימתי לא יהיה בך עקר ועקרה בזמן שבכהמתך, אמר ר' יהושע בן לוי לא יהיה בך עקר שלא יהא ביתך עקור מן התלמידים ועקרה שלא תהא תפלתך עקורה לפני המקום ואימתי בזמן שאתה משים עצמך כבהמה.

פירוש אלו שני דברים שלא יהיה ביתך עקורה מן התלמידים ולא תהיה תפלתך עקורה, היינו שלא יסולק ממך המקור המשפיע, כי העקר נקרא כאשר יסולק מאתו

המקור המשפיע, ואמר שלא יסולק מאתך המקור העליון, והוא מקור התורה שנקרא מקור עליון, ומקור התפלה שהוא יתברך משפיע צרכי עולם הזה, כאלו אמר שלא יסולק מאתו המדריגה השכלית ולא יסולק מאתו צרכי עולם הזה שהוא צרכי הגוף כאשר יעשה עצמו כבהמה דהיינו שיהיה תמים ושלם.

ובמו שדרשו בפי קמא דחולין (ה, ב) אדם ובהמה תושיע ה' (תהלים לו, ז) אלו בני אדם שמשמים עצמם כבהמה: ובזכות התמימות זוכה לאלו שני דברים, כאשר תבין ותדע בחכמה כי התמימות מגיע עד מקור הברכה, והוא שכתוב תמים תהיה עם ה' אלהיך (דברים יח, יג), ואמרנו בספרי (דברים פ"ט קעג) תמים תהיה עם ה' אלהיך כשאתה תם אתה עם ה' אלהיך כי עד ה' יתברך מגיע התמים ואז דבק במקור הברכה שאינו פוסק.

אך יש להבין עוד יותר באלו שני דברים אשר זכר כאן, האחד התלמידים, והשני התפלה, כי אלו שניהם בפרט התלמידים שהם חכמי תורה שהתורה היא ממקור העליון. והתפלה היא עצמה המקור הפנימי מגיע עד מקור הברכה העליונה, וכמו שהתבאר אצל מסרי אוננו משמוע תורה גם תפלתו תועבה (משלי כח, ט), ואלו דברים עמוקים מאוד רק העמדנו אותך על הדרך הישר אשר ההולך בתמימות וביושר הוא דבק במקור אשר לא יפסק כלל.